

Oikeusneuvos Taina Pyysäri

9.3.2021

H 96/21

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 247/2020 vp HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI ULKOMAALAISLAIN ERÄIDEN SÄÄNNÖSTEN SEKÄ OIKEUSAPULAIN 17 A §:n KUMOAMISESTA

Turvapaikkapuhuttelussa avustamista koskeva muutos; ulkomaalaislain 9 § 2 mom.

Korkein hallinto-oikeus kannattaa avustajan käyttöä turvapaikkapuhuttelussa koskevaa esitystä. Oletettavaa on, että turvapaikkapuhuttelun virheisiin ja puutteisiin kohdistuvat valitusperusteet vähenevät avustajan läsnäolon myötä.

Valitusaikoja koskeva muutos; ulkomaalaislain 190 § 3 mom. ja 196 § 3 mom.

Korkein hallinto-oikeus kannattaa valitusaikoja koskevaa muutosehdotusta. Kun otetaan huomioon asioiden käsittelyajat hallintotuomioistuimissa, lyhennetty valitusaika kansainvälisen suojelun asioissa ei ole merkityksellinen asioiden joutuisan käsittelyn näkökulmasta. Ei ole myöskään perusteltua, että perus- ja ihmisoikeusherkissä kansainvälisen suojelun asioissa oikeusturvajärjestelmä on heikompi kuin muissa ulkomaalaisasioissa. On myös tilanteita, joissa oleskelulupa ja kansainvälinen suojelu ratkaistaan samalla päätöksellä. Silloin voi syntyä väärinkäsityksiä ja ongelmia valitusajan pituudesta.

Avustajien palkkioperusteita koskeva muutos; oikeusapulaki 17 a §

Tältä osin korkein hallinto-oikeus vastustaa esitettyä muutosta.

Esityksen mukaan nykyisen asiakohtaisen palkkion sijaan turvapaikakanhakijaa oikeusapulain mukaan avustavalle lakimiehelle maksettaisiin oikeusapulain 17 §:n mukaisesti kohtuullinen palkkio tarpeellisista toimista niihin käytetyn ajan perusteella. Esityksen mukaan muutoksella pyritään turvaamaan asiantuntevan avustajakunnan saatavuutta. Esityksessä todetaan, että yksityisille avustajille maksettavat korvaukset kasvavat tuntiperusteisen palkkion vuoksi.

Työmäärän lisääntyminen ja käsittelyaikojen piteneminen

Asiakohtainen palkkio, joka on voitu maksaa pelkän vaatimuksen perusteella ilman laskua, on ollut toimiva ja tehokas järjestelmä sekä asiamiesten että tuomioistuinten kannalta.

Hallintotuomioistuimissa oikeusavusta päätetään asian ratkaisemisen yhteydessä samassa kokonpanossa kuin pääasiasta. Korkein hallinto-oikeus toteaa, että esitetty muutos tuntiperusteisi-

seen palkkioon siirtymisestä tarkoittaa tuomioistuimissa merkittävää työmäärän lisäystä, jolla tulee olemaan vaikutusta myös käsittelyaikoihin. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistiin vuonna 2020 yhteensä 1 812 turvapaikka-asiaa ja hallinto-oikeuksissa 2 151. Kyse on siis lukumääräisesti huomattavasta asiamäärästä. Kertautuessaan tuntiperusteisten laskuihin sisältyvien tarpeellisten toimenpiteiden tarkistaminen lisää työmäärää hallintotuomioistuimissa merkittävästi. Odotettavissa on, että tästä syystä myös käsittelyajat pitenevät. Tätä ei ole huomioitu arvioitaessa esityksen taloudellisia vaikutuksia.

Palkkion määrä

Kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa maksettavan asiakkoittaisen palkkion määrä hallinto-oikeudessa vaihtelee 400 eurosta 1 300 euroon ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa 200 eurosta 1 000 euroon. Alin asiakkoittainen palkkio maksetaan, kun kyse on ilmeisen perusteettomasta hakemuksesta, uusintahakemuksesta tai kun kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätetty tutkimatta. Määristä voidaan erityisistä syistä poiketa.

Jos tarkoituksena on palkkioita korottamalla turvata asiantuntevien avustajien saaminen turvapaikka-asioissa, asia on hoidettavissa asiakkoittaisia palkkioita korottamalla (valtioneuvoston asetus oikeusavun palkkioperusteista 7a §) ja porrastamalla palkkioita nykyistä enemmän vastaamaan asian vaativuutta ja työmäärää. Tältä osin korkein hallinto-oikeus viittaa esityksen kohdassa 5.1. esitettyyn vaihtoehtoon.

Se, että palkkiot nousisivat tuntiperusteiseen laskutukseen siirryttäessä, perustuu oletukseen, jolle ei ole esitetty perusteita. Muissa vastaavissa asioissa, kuten oleskelulupa- ja kansalaisuusasioissa, maksettavat tuntiperusteiset oikeusapupalkkiot vastaavat korkeimmassa hallinto-oikeudessa tasoltaan turvapaikka-asioissa nykyisellään maksettavia asiakkoittaisia palkkioita. Tuntiperusteiseen laskutukseen siirtyminen voi kokonaisuutena myös laskea turvapaikka-asioissa maksettavien palkkioiden tasoa.

Korkein hallinto-oikeus ei katso, että tuntiperusteiseen laskutukseen siirtyminen turvapaikka-asioiden oikeusapupalkkioissa lisää turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa. Uudistus päinvastoin hidastaisi näiden asioiden käsittelemistä hallintotuomioistuimissa pidentäen siten muutoksenhakijoiden kokemaa epävarmuutta. Lisäksi muutos lisää valtiontaloudellisia kustannuksia muutoksenhakijoiden pidentyvän oleskeluajan myötä päätöksiä odotettaessa.